

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи

 О. Б. Жильцов
20 15 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Полікультурна педагогіка»

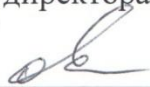
Спеціальність: 8.18010021 Педагогіка вищої школи

Гуманітарний інститут

2014 – 2015 навчальний рік

ББК 74.850

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.
Заступник директора Гуманітарного інституту з навчальної роботи

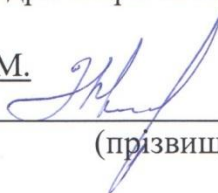
Єременко О. В.

Робоча програма навчальної дисципліни «Полікультурна педагогіка», 2015 рік – 30 с.

Розробник: *Паламарчук Лариса Борисівна*, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки
Протокол від “04” лютого 2015 року № 6

Завідувач кафедри Чернуха Н. М.

(Чернуха Н.М.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“ 04 ” 02 20 15 року

Схвалено Вченою радою Гуманітарного інституту для спеціальностей

Протокол від. “ ___ ” _____ 20__ року № ___

“ ___ ” _____ 20__ року Вчений секретар _____ (Т. Л. Видайчук)

ініціали) (підпис) (прізвище та

© КУБГ, 2015 рік

© _____, 2015 рік

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра теорії та історії педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов
2013 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Полікультурна педагогіка»

Спеціальність: *8.18010021 Педагогіка вищої школи*

Гуманітарний інститут

2013– 2014 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра теорії та історії педагогіки

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ПОЛКУЛЬТУРНА ПЕДАГОГІКА

напрямок 1801 – Специфічні категорії

Спеціальність 8.18010021 – Педагогіка вищої школи

(освітньо-кваліфікаційний рівень "магістр")

за вимогами кредитно-модульної системи

Київ 2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра теорії та історії педагогіки

«ПОГОДЖЕНО»

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Проректор

з науково-методичної та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов

«___» _____ 2013 р.

Вченою радою Гуманітарного інституту,

протокол № ___ від «__» _____ 2013 р.

Секретар Вченої ради _____ О.С. Зубченко

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ПОЛІКУЛЬТУРНА ПЕДАГОГІКА

напряом 1801 – Специфічні категорії

Спеціальність 8.18010021 – Педагогіка вищої школи

(освітньо-кваліфікаційний рівень "магістр")

УХВАЛЕНО

на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки,

протокол №_ від «__» лютого 2013 р.

завідувач кафедри _____ Н.М.Чернуха

Київ 2013

УДК: 37.013.43(083.97)

ББК: 74.Р30 - 2

Полікультурна педагогіка. Програма навчальної дисципліни. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – 32 с.

Укладач: Лариса Борисівна Паламарчук, кандидат педагогічних наук, професор.

Рецензенти:

Мартиненко Світлана Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка;

Терентьєва Наталя Олександрівна, кандидат педагогічних наук, докторант Інституту вищої школи НАПН України.

ББК: 74.Р30 - 2

© КМПУ, 2013 р.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	5
Структура програми навчальної дисципліни	9
I. Опис предмета навчальної дисципліни	9
II. Тематичний план навчальної дисципліни	10
III. Програма	11
Змістовий модуль I. Загальні основи української етнопедагогіки	11
Змістовий модуль II. Складові української етнопедагогіки	12
IV. Навчально-методична карта дисципліни	13
V. Плани семінарських та практичних занять	14
VI. Завдання для самостійної роботи	19
Карта самостійної роботи студента	21
VII. Індивідуальна навчально-дослідна робота	21
X. Система поточного і підсумкового контролю знань	23
IX. Методи навчання	26
X. Методичне забезпечення курсу	27
XI. Питання до екзамену	27
XIII. Рекомендована література	
Основна	29
Додаткова	30

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Полікультурна педагогіка» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою теорії та історії педагогіки на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрів відповідно до навчального плану для всіх спеціальностей денної форми навчання.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України (лист № 1/9-736 від 06.12.2007 р.) «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра».

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати магістр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Полікультурна педагогіка». У програмі міститься необхідне методичне забезпечення, його складові та технологія оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Полікультурна педагогіка» є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки *завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації*, зокрема: опанування системою знань про закономірності полікультурності навчання і виховання магістрів, професійної підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі освіти відповідно до вітчизняних та європейських стандартів; основи національного педагогічного процесу у загальноосвітньому навчальному закладі; форми, методи і засоби формування особистості громадянина України, напрями професійно-педагогічної майстерності майбутніх педагогів.

Мета курсу – розкрити закономірності розвитку полікультурної педагогіки, основні поняття в полікультурній педагогіці, проаналізувати її походження та становлення,

особливості процесу формування і відродження дисципліни в умовах незалежної України. Підкреслити роль курсу в науковій та професійній підготовці магістрів відповідно до державних та європейських стандартів і потреб суспільства; розроблення на цій основі підходів щодо удосконалення системи формування психолого-педагогічної готовності магістрів до викладацької та науково-педагогічної діяльності.

Завдання курсу:

- проаналізувати закономірності розвитку полікультурної педагогіки як нової педагогічної дисципліни;
- розкрити роль полікультурної педагогіки в подальшому розвитку наукової педагогічної теорії і практики, що є надійним орієнтиром у створенні виховної системи, адекватної потребам українського державотворення й формування високоосвічених, духовно багатих і морально стійких особистостей, гідних громадян демократичної європейської держави;
- спрогнозувати перспективи розвитку полікультурної педагогіки в демократичному суспільстві;
- навчити студентів вивчати і усвідомлювати виховний досвід народів світу для підвищення рівня духовності майбутніх вчителів, відродження вітчизняних традицій у системі виховання.
- закономірності розвитку полікультурної педагогіки як нової педагогічної дисципліни;
- навчити студентів вивчати і усвідомлювати вітчизняний виховний досвід для підвищення рівня духовності майбутніх вчителів, відродження вітчизняних традицій у системі виховання.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на ***засвоєнні знань*** із таких питань: історія розвитку полікультурної педагогіки, її структура, складові полікультурної педагогіки, основні принципи і засоби, методи виховання та самовиховання, становлення системи освіти в Україні, специфіки професійно-педагогічної діяльності педагога національної школи.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання навчально-дослідницьких завдань, зокрема реферативних досліджень з актуальних проблем розвитку полікультурної педагогіки, педагогічних поглядів різних народів на виховання підростаючого покоління, новітніх перспектив сімейного виховання у XXI столітті, впровадження ідей полікультурної педагогіки, формування духовності, виховних вітчизняних традицій, основних напрямів та змісту полікультурного виховання в родині та школі, полікультурного досвіду народу, розкриття проблеми полікультурності в творчій спадщині відомих українських педагогів.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти **набувають умінь та навички:**

1. Аналізувати політику Української держави щодо розвитку освіти в національному і полікультурному аспекті.
2. Виокремлювати принципи полікультурної освіти, завдання навчальних закладів (Закон України "Про освіту").
3. З'ясувати призначення стандартів вищої освіти, сутність організації навчально-виховного процесу у ВНЗ (Закон України "Про вищу освіту").
4. Опрацьовувати наукову літературу про методи науково-педагогічних досліджень та здійснювати свої педагогічні дослідження із використанням окремих методів наукових досліджень: анкетування, співбесіда, тестування, вивчення педагогічного досвіду.
5. Добирати приклади педагогічних ситуацій з полікультурної освіти та виховання, що зорієнтовані на формування гуманістичних почуттів особистості школяра.
6. Аналізувати типовий національний навчальний підручник чи навчальний посібник з метою розкриття полікультурних аспектів в його змісті.
7. Складати план проведення семінарського заняття з навчальної дисципліни (полікультурна педагогіка).

8. Здійснювати педагогічний аналіз форм і засобів виховання у навчальному закладі з позицій реалізації в них принципів полікультурної освіти та виховання.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 72 год. (2 кредити), із них: 12 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття, 4 год. – модульний контроль, 4 год. – індивідуальна робота, самостійна робота – 40 год.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: процес навчання та виховання студентів вищого навчального закладу в умовах реформування та модернізації системи освіти в Україні, формування особистості фахівця вищої кваліфікації засобами полікультурної педагогіки.

Курс:	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>2 кредита</i></p> <p>Змістові модулі: <i>2 модулі</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>72 години</i></p> <p>Тижневих годин: <i>2 години</i></p>	<p>Галузь знань 1801 – специфічні категорії</p> <p>Спеціальність: 8.18010021 – Педагогіка вищої школи</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>"магістр"</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 6.</p> <p>Семестр: 12.</p> <p>Аудиторні заняття: 28 годин, з них:</p> <p>Лекції(теоретична підготовка): <i>12 годин</i></p> <p>Семінарські заняття: <i>12 годин</i></p> <p>Самостійна робота: <i>40 год.</i></p> <p>Індивідуальна робота: 4 години</p> <p>Модульний контроль: 4 години</p> <p>Вид контролю: залік.</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінарські заняття	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I									
ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПЕДАГОГІКИ									
1.	Вступ. Поняття про полікультурну педагогіку. Історія розвитку полікультурної педагогіки.	8	4	2		2		4	
2.	Проблема полікультурності в контексті сучасних глобалізаційних процесів. Виховання толерантності в молодого покоління	10	4	2		2		6	
3.	Полікультурне суспільство в епоху глобалізації	14	6	2		2	2	6	2
Разом		32	14	6		6	2	16	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.									
НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ, ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КАРТИНИ СВІТУ.									
4.	Українська національна ідея в науково-педагогічному та полікультурному контексті	14	4	2		2		10	
5.	Полікультурні ідеї в родинному (сімейному) вихованні	12	4	2		2		8	
6.	Релігійне наповнення полікультурних ідей. Поліконфесійність сучасного світу. Формування полікультурної картини світу в особистості	14	6	2		2	2	6	2
Разом		40	14	6		6	2	24	2
<i>Залік (ПМК)</i>									
Разом за навчальним планом		72	28	12		12	4	40	4

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Лекція 1. Вступ. Поняття про полікультурну педагогіку. Історія розвитку полікультурної педагогіки (2 год.)

Вступ. Поняття про полікультурну педагогіку. Загальні основи полікультурної педагогіки. Зміст термінів та понять: полікультурна педагогіка, полікультурна освіта, полікультурне виховання; полікультурне середовище; полікультурність; полікультурна компетентність; міжетнічна взаємодія.

Зміст та структура полікультурної педагогіки. Основні принципи і засоби полікультурної педагогіки, засоби та методи.

Зв'язки полікультурної педагогіки з педагогікою та іншими психолого-педагогічними науками. Зв'язки полікультурної педагогіки з філософією, історією, соціологією, культурологією, етнологією та іншими науками.

Основні концепції розвитку полікультурної педагогіки в Україні в кінці XIX – початку XX ст. Основні напрями розвитку сучасної полікультурної педагогіки.

Історія розвитку полікультурної педагогіки.

Основні поняття теми: полікультурна педагогіка, полікультурна освіта, полікультурне виховання; полікультурне середовище; полікультурність; полікультурна компетентність; міжетнічна взаємодія.

Семінар 1. Засади полікультурної педагогіки (2 год.)

Лекція 2. Проблема полікультурності в контексті сучасних глобалізаційних процесів. Виховання толерантності в молодого покоління (2 год.).

Глобалізаційні процеси в сучасному світі. Крос-культура. Семантика і природа толерантності. Терпимість і нетерпимість. Оцінювання відносин між людьми. Толерантність як ставлення. Політкоректність.

Основні поняття теми: глобалізаційні процеси у світі, крос-культура, толерантність, інтолерантність, оцінювання, ставлення, терпимість і нетерпимість, політкоректність.

Семінар 2. Семантика та природа толерантності. (2 год.)

Лекція 3. Полікультурне суспільство в епоху глобалізації.

Полікультурна педагогіка про суспільство в епоху глобалізації, модернізації та інформатизації. Основні напрями роботи з питань формування у майбутніх педагогів полікультурної картини світу, міжкультурних комунікацій та полікультурної свідомості.

Основні поняття теми: полікультурне суспільство, полікультурна картина світу, міжкультурні комунікації, полікультурна свідомість.

Семінар 3. Формування полікультурної картини світу (2 год.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ, ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КАРТИНИ СВІТУ.

Лекція 4. Українська національна ідея в науково-педагогічному та полікультурному контексті (2 год.).

Полікультурна педагогіка про національне та міжнаціональне. Сучасний розвиток етносів в Україні. Етноідентифікація особи. Національно-культурна ідентичність особистості. Мультикультурна освіта. Від мультикультурної освіти до міжкультурної освіти. Україна: потенціал ідентичності. Україна і Росія : діалог культур.

Мораль і духовність в полікультурній педагогіці. Основні принципи морального кодексу народів різних національностей. Місце українського народу серед народів світу (компаративістичний аналіз).

Основні поняття теми: українська національна ідея, характер українця, виховний ідеал, мораль, духовність, моральний кодекс народу, менталітет народу, етнос, етнічність, етноідентифікація особи, національно-культурна ідентичність особистості, мультикультурна освіта, міжкультурна освіта.

Семінар 4. Національна освіта та виховання в полікультурному світі (2 год.).

Лекція 5. Полікультурні ідеї в родинному (сімейному) вихованні (2 год.).

Історичні відомості про полікультурну сім'ю. Сімейна обрядовість, її основні види. Родинні виховні традиції. Полікультурна освіта батьків. Виховання дітей у полікультурній сім'ї. Народний ідеал сім'ї.

Народне дитинознавство, його суть і основні компоненти. Сімейні звичаї і обряди. Народна характеристика дітей.

Етнічна специфіка і етапи формування полікультурних сімейних відносин. Сім'я та шлюбно-родинні стосунки в різних етнічних культурах. Національна та світова культура про розвиток особистості.

Основні поняття теми: полікультурна сім'я, сімейна обрядовість, родина, батьки, дитинознавство, полікультурне виховання дітей в сім'ї, культура міжнаціонального спілкування.

Семінар 5. Родинне виховання в полікультурному світі (2 год.).

Лекція 6. Релігійне наповнення полікультурних ідей. Поліконфесійність сучасного світу. Формування полікультурної картини світу в особистості

(2 год.).

Релігія як різновид культури. Релігійне наповнення змісту полікультурної педагогіки. Поліконфесійність сучасного світу. Релігія як механізм захисту ідентичності. Формування полікультурної картини світу в особистості.

Основні поняття теми: релігія, віросповідання, поліконфесійність, полікультурна картина світу особистості.

Семінар 6. Релігійне наповнення полікультурних ідей в розвитку механізму захисту ідентичності (2 год.).

IV. Навчально-методична карта дисципліни « Полікультурна педагогіка»

Разом: 72 год., лекції – 12 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальні – 4 год., модульний контроль – 4 год., ср – 40 , залік

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI
Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II		
Назва модуля	Загальні основи полікультурної педагогіки			Національно-культурна ідентичність особистості, її роль у формуванні полікультурної картини світу		
Кількість балів за модуль	76 балів			106 балів		
Лекції	1бал	1бал	1бал	1бал	1бал	1бал
Семінарське заняття	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів
Дати						
Теми лекцій	Вступ. Поняття про полікультурну педагогіку. Історія розвитку полікультурної педагогіки	Проблема полікультурності в контексті сучасних глобалізаційних процесів. Виховання толерантності в молодого покоління	Полікультурне суспільство в епоху глобалізації	Українська національна ідея в науково-педагогічному та полікультурному контексті	Полікультурні ідеї в родинному (сімейному) вихованні	Релігійне наповнення полікультурних ідей. Поліконфесійність сучасного світу. Формування полікультурної картини світу в особистості
Дати						
Теми семінарських занять	Засади полікультурної педагогіки	Семантика та природа толерантності	Формування полікультурної картини світу	Національна освіта та виховання в полікультур-ному світі	Родинне виховання в полікультур-ному світі	Релігійне наповнення полікультурних ідей в розвитку механізму захисту ідентичності
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
ІНДЗ	30 балів					
Види поточного контролю	Модульний контроль №1 25 балів			Модульний контроль №2 25 балів		
Підсумковий контроль	ПМК					

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
Змістовий модуль I
ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПЕДАГОГІКИ
Семінар 1.

Засади полікультурної педагогіки (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Проаналізуйте причини актуальності полікультурних знань з педагогіки у сучасних умовах розвитку українського соціуму.
2. Розкрийте зміст визначення поняття «полікультурна педагогіка» в працях сучасних дослідників.
3. Охарактеризуйте чинні положення документів про освіту, які стосуються розвитку полікультурної педагогіки.
4. Проінформуйте про основні джерела, в яких висвітлені полікультурні знання.
5. Історія розвитку полікультурної педагогіки. Основні напрями розвитку сучасної полікультурної педагогіки.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Завдання для самостійного опрацювання :

1. Розкрийте сутність поняття про полікультурну педагогіку.
2. Розкрийте зміст термінів та понять: полікультурна освіта, полікультурне виховання; полікультурне середовище; полікультурність; полікультурна компетентність; міжетнічна взаємодія.
3. Розкрийте зміст складових полікультурної педагогіки, трактування терміна «полікультурність» у різних науках та співставте їх значення.
4. Охарактеризуйте основні напрями розвитку полікультурної освіти в Україні.
5. Розкрийте взаємозв'язок національної та полікультурної освіти.
6. Означте роль наукової картини світу учнів для їх полікультурного виховання.

III. Захист навчального проекту: «Полікультурна педагогіка в системі сучасних педагогічних наук».

IV. Дискусія : « Чи актуальними є полікультурні знання сучасної людини? Чому?»

Рекомендована література:

Основна: [2, 6, 7, 8, 11, 12, 16, 18, 20, 21]. Додаткова: [27, 28].

Семінар 2.

Толерантність : «Навчитися жити разом» (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Глобалізація й суспільний прогрес.
2. Крос-культурні дослідження, їх застосування у полікультурній педагогіці.
3. Семантика і природа толерантності.
4. Оцінювання відносин між людьми.
5. Політкоректність.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

1. Поняття про толерантність.
2. Розкрийте зміст термінів та понять: глобалізаційні процеси; крос-культура; толерантність; інтолерантність, оцінювання, ставлення, терпимість і нетерпимість, політкоректність.

III. Захист навчального проекту: «Політкоректність – основа міжнародного становища та міжнародної дипломатії в сучасному світі».

IV. Дискусія: «Чи можуть толерантні відносини людей запобігти конфлікту? Чому?»
«Чи допоможе толерантність збереженню миру у світі? Чому?»

Рекомендована література:

Основна: [3, 5, 7, 16, 17, 25]. Додаткова: [31, 35].

Семінар 3.

Формування полікультурної картини світу (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Полікультурна педагогіка про суспільство в епоху глобалізації.
2. Основні напрями роботи з питань формування у майбутніх педагогів полікультурної картини світу.
3. Роль міжкультурних комунікацій у формуванні полікультурної картини світу.
4. Формування полікультурної свідомості молодого покоління.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

1. Поняття про глобалізаційне суспільство.
2. Розкрийте зміст термінів та понять: глобалізаційні процеси; полікультурна картина світу, полікультурне суспільство, міжкультурні комунікації, полікультурна свідомість.

III. Захист навчального проекту: «Діалог культур як умова формування полікультурної картини світу особистості».

IV. Дискусія: «Чи сприяє діалог культур формуванню полікультурної картини світу? Чому?»

Рекомендована література:

Основна: [3, 8, 9, 10, 14, 19, 24, 25]. Додаткова: [28, 31].

Змістовий модуль II

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ, ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Семінар 4.

Національна освіта та виховання в полікультурному світі (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Семантика і природа національного та міжнаціонального.
2. Педагогічний та психологічний аспекти поняття «етнос». Етноідентифікація особи.
3. Національно-культурна ідентичність особистості.

4. Мультикультурна освіта. Від мультикультурної освіти до міжкультурної освіти.
5. Україна: потенціал ідентичності.
6. України і Росія : діалог культур.
7. Мораль і духовність в полікультурній педагогіці.
8. Основні принципи морального кодексу народів різних національностей.
9. Місце українського народу серед народів світу (компаративістичний аналіз).

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

1. Завдання національної освіти та виховання в полікультурному світі.
2. Розкрийте зміст термінів та понять: українська національна ідея, характер українця, виховний ідеал, мораль, духовність, моральне виховання, моральний кодекс народу, менталітет народу, етнос, етнічність, етноідентифікація особи.

III. Захист навчального проекту: «Шляхи формування національно-культурної ідентичності школярів та студентів».

IV. Дискусія : «Чи обов'язкова етноідентифікація особи в полікультурному суспільстві? Чому?»

Рекомендована література :

Основна: [3, 7, 11,13,18, 24, 26]. Додаткова: [28, 31, 36].

Семінар 5.

Родинне виховання в полікультурному світі (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Історичні відомості про полікультурну сім'ю. Етнічна специфіка і етапи формування полікультурних сімейних відносин.
2. Народний ідеал сім'ї. Сімейна обрядовість, її основні види.
3. Родинні виховні традиції.
4. Полікультурна освіта батьків.
5. Виховання дітей у полікультурній сім'ї.
6. Народне дитинознавство, його суть і основні компоненти. Народна характеристика дітей.
7. Сім'я та шлюбно-родинні стосунки в різних етнічних культурах.
8. Національна та світова культура про розвиток особистості.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

1. Зміст родинного виховання в полікультурному світі.
2. Розкрийте зміст термінів та понять: полікультурна сім'я, сімейна обрядовість, родина, батьки, дитинознавство, полікультурне виховання дітей в сім'ї.

III. Захист навчального проекту: «Роль сім'ї у формуванні національно-культурної ідентичності школярів та студентів».

IV. Дискусія : «Яку роль відіграє сім'я в полікультурному вихованні особистості?»

Рекомендована література:

Основна: [4,7, 13,24]. Додаткова: [28, 31].

Семінар 6.**Релігійне наповнення полікультурних ідей в розвитку механізму захисту ідентичності (2 год.).**

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Релігія як різновид культури.
2. Релігійне наповнення змісту полікультурної педагогіки.
3. Поліконфесійність сучасного світу.
4. Формування полікультурної картини світу в особистості.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

1. Вплив релігійних вірувань на формування наукової картини світу.
2. Розкрийте зміст термінів та понять: релігія, віросповідання, поліконфесійність, полікультурна картина світу особистості.

III. Захист навчального проекту: «Релігія у формуванні полікультурної картини світу».

IV. Дискусія : « Чи відіграє релігія вагому роль у формуванні полікультурної картини світу особистості? Чому?».

Рекомендована література:

Основна: [1, 7, 8, 9, 10, 17, 24, 25]. Додаткова: [27, 29, 30, 32, 35].

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Тема 1. Вступ. Поняття про полікультурну педагогіку. Історія розвитку полікультурної педагогіки

1. Проаналізуйте і доведіть актуальність педагогічної проблеми з питань полікультурної педагогіки.
2. Підберіть навчально – дидактичний матеріал до теми.
3. Упорядкуйте словник нових термінів та понять з теми.
4. Відшукайте в педагогічній літературі кілька імен дослідників полікультурної педагогіки.
5. Перелічіть основні концепції розвитку сучасної освіти, де піднімаються проблеми розвитку полікультурності молодого покоління.
6. Дослідіть основні напрями розвитку сучасної полікультурної педагогіки.

Тема 2. Проблема полікультурності в контексті сучасних глобалізаційних процесів. Виховання толерантності в молодого покоління.

1. Підберіть приклади, що розкривають глобалізаційні процеси в сучасному світі.
2. Наведіть приклади прояву крос-культури у світі.
3. Складіть анкету-опитувальник для дослідження розуміння учнями явища толерантності.
4. Підберіть приклади, які б характеризували терпимість і нетерпимість людей.
5. Запропонуйте свої підходи оцінювання відносин між людьми.
6. Проаналізуйте кілька прикладів полікоректності у публічних виступах політиків.
7. Упорядкуйте словник нових термінів та понять з теми.

Тема 3. Полікультурне суспільство в епоху глобалізації

1. Підберіть навчальний матеріал з проблем полікультурної педагогіки, де йдеться про суспільство в епоху глобалізації, модернізації та інформатизації.
2. Проаналізуйте основні напрями роботи з питань формування у майбутніх педагогів полікультурної картини світу, міжкультурних комунікацій та полікультурної свідомості.
3. Складіть анкету-опитувальник для дослідження розуміння учнями поняття «полікультурна картина світу», « міжкультурні комунікації» ,«полікультурна свідомість».
4. Запропонуйте свої підходи до розуміння явища полікультурна картина світу.
5. Запропонуйте свою оцінку ролі міжкультурних комунікацій у формуванні полікультурної картини світу.
6. Упорядкуйте словник нових термінів та понять з теми.

Змістовий модуль II

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ, ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Тема 4. Українська національна ідея в науково-педагогічному та полікультурному контексті.

1. Підберіть навчальний матеріал про розвиток етносів в Україні.
2. Зробіть аналіз явищ «національне» та «міжнаціональне».
3. Поясніть своє розуміння поняття «національно-культурна ідентичність особистості».
4. Що ви розумієте під поняттям «мультикультурна освіта»?
5. Поясніть різницю між мультикультурною освітою та міжкультурною освітою.
6. Наведіть приклади до питання «України і Росія : діалог культур».
7. Розкрийте роль моралі та духовності в полікультурній педагогіці.
8. Зробіть компаративістичний аналіз місцю українського народу серед народів світу.
9. Упорядкуйте словник нових термінів та понять з теми.

Тема 5. Полікультурні ідеї в родинному (сімейному) вихованні.

1. Підберіть історичні приклади про полікультурну сім'ю.
2. Наведіть приклади виховання дітей у полікультурній сім'ї.
3. Проаналізуйте етапи формування полікультурних сімейних відносин.
4. Пригадайте, які виховні традиції існують у вашій родині.
5. Запропонуйте навчальні теми для полікультурної освіти батьків.
6. Порівняйте сімейні та шлюбно-родинні стосунки в різних етнічних культурах.
7. Упорядкуйте словник нових термінів та понять з теми.

Тема 6. Релігійне наповнення полікультурних ідей. Поліконфесійність сучасного світу. Формування полікультурної картини світу в особистості.

1. Доведіть, що релігія є різновидом людської культури.
2. В чому Ви вбачаєте релігійне наповнення змісту полікультурної педагогіки ?
3. Проаналізуйте поліконфесійність сучасного світу.
4. Чи згодні Ви з висловом: «Релігія є механізмом захисту ідентичності особистості і народів»?
5. Проаналізуйте етапи формування полікультурної картини світу в особистості.
6. Упорядкуйте словник нових термінів та понять з теми.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПЕДАГОГІКИ			
Тема 1. Вступ. Поняття про полікультурну педагогіку. Історія розвитку полікультурної педагогіки	Семінарське заняття, самостійна робота, ПМК	5	I
Тема 2. Проблема полікультурності в контексті сучасних глобалізаційних процесів. Виховання толерантності в молодого покоління	Семінарське заняття, самостійна робота, ПМК	5	II
Тема 3. Полікультурне суспільство в епоху глобалізації	Семінарське заняття, самостійна робота, модульний контроль	5	III
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ, ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КАРТИНИ СВІТУ			
Тема 4. Українська національна ідея в науково-педагогічному та полікультурному контексті	Семінарське заняття, самостійна робота, ПМК	5	IV
Тема 5. Полікультурні ідеї в родинному (сімейному) вихованні	Семінарське заняття, самостійна робота, ПМК	5	V
Тема 6. Релігійне наповнення полікультурних ідей. Поліконфесійність сучасного світу. Формування полікультурної картини світу в особистості	Семінарське заняття, самостійна робота, модульний контроль	5	VI
Разом: 38 годин		Разом: 30 балів	

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО - ДОСЛІДНА РОБОТА

(навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентом ІНЗД і прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Полікультурна педагогіка» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історико-педагогічні розвідки (**5 балів**);
- ✓ повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (**5 балів**);
- ✓ повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття у педагогічній науці, аналіз інформації, самостійні дослідження (**5 балів**);
- ✓ історико-біографічні дослідження у вигляді есе (**5 балів**);
- ✓ науково-педагогічне дослідження у вигляді реферату (репродуктивно-аналітичного типу) – **15 балів**;
- ✓ підготовка наукової публікації – **15 балів**;
- ✓ творча робота - **30 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1 і 7.2.

Таблиця 7.1

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	4 бали
2.	Складання плану реферату	2 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	4 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	4 бали
Разом		30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	27-30	Відмінно
Достатній	21-26	Добре
Середній	15-20	Задовільно
Низький	0-14	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Полікультурна педагогіка».

**ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПОЛІКУЛЬТУРНА ПЕДАГОГІКА»**

обирається студентами самостійно і узгоджується з викладачем

1. Полікультурна педагогіка : теорія та практика.
2. Зовнішні та внутрішні чинники розвитку полікультурної педагогіки в сучасному суспільстві.
3. Культура як основний чинник диференціації народів : педагогічний аспект.
4. Діалог культур : педагогічний аспект.
5. Соціалізація особи : інкультурація та етноідентифікація.
6. Етнічна ідентичність : етапи становлення.
7. Концепція розвитку усвідомлення дитиною власної належності до етнічної групи за Ж.Піаже.
8. Проблема зміни етнічної ідентичності : криза особистості.
9. Вплив глобалізаційних процесів на традиції та культуру народів.
10. Глобальний вплив на молодіжну культуру.
11. Полікультурна педагогіка : принципи, підходи, методи, засоби навчання.
12. Ментальність як інтегральна етнопедагогічна та етнопсихологічна ознака нації.
13. Позитивні та негативні риси національного характеру українців.
14. Етнічна самосвідомість : структура та функції.
15. Національна свідомість та національні почуття в людини.
16. Сутність українського національного ідеалу (ідеї).
17. Україна – поліетнічна і полікультурна держава.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів з дисципліни « Полікультурна педагогіка» оцінюються замодульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип операційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й

терміні контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл.8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій, семінарських занять	6+6
2	Виступи на семінарських заняттях	48
3.	Модульні контрольні роботи (1, 2, 3, 4)	50
4.	Самостійна робота	30
5.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
6.	Підсумковий рейтинговий бал	170
7.	Залік	-

Разом: **170 балів**

Коефіцієнт перерахунку – $170 : 100 = 1,7$

Розрахунок балів подано з урахуванням можливості студенту взяти участь в обговоренні визначених програмою питань семінарських занять з навчальної дисципліни не менше ніж 80 % із запрограмованих навчальних занять.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях (див. п. «Захист творчих проєктів»).

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 8.4 представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Полікультурна педагогіка»

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульні контр. роботи	Залік
Відвідування занять, підготовка до семінарських занять	Відвідування занять, підготовка до семінарських занять				
Т 1 - Т 3	Т 4 – Т 6				
30	30	30	30	50	–

Разом: **170 балів**

Коефіцієнт перерахунку – $170 : 100 = 1,7$

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) **Методи стимулювання інтересу до навчання:** навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- ✓ завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Полікультурна педагогіка».

XI. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність поняття «полікультурна педагогіка».
2. Україна – поліетнічна та полікультурна держава.
3. Вплив сучасних глобалізаційних процесів на традиції та культуру народів.
4. Мультикультурна освіта та полікультурність.
5. Шляхи формування полікультурного світогляду.
6. Зміст та структура полікультурної педагогіки.
7. Основні принципи і засоби полікультурної педагогіки, засоби та методи.
8. Зв'язки полікультурної педагогіки з іншими науками.
9. Схарактеризуйте основні етапи розвитку полікультурної педагогіки.
10. Напрями сучасних глобалізаційних процесів в сучасному світі.
11. Крос-культура у країнах світу.
12. Семантика і природа толерантності.
13. Терпимість і нетерпимість. Толерантність як ставлення.
14. Оцінювання відносин між людьми.
15. Розвиток політкоректності в світі.
16. Полікультурна педагогіка про суспільство в епоху глобалізації, модернізації та інформатизації.
17. Основні напрями роботи з питань формування у майбутніх педагогів полікультурної картини світу, міжкультурних комунікацій та полікультурної свідомості.
18. Полікультурна педагогіка про національне та міжнаціональне.
19. Сучасний розвиток етносів в Україні.
20. Етноідентифікація особи. Національно-культурна ідентичність особистості.
21. Мультикультурна освіта. Від мультикультурної освіти до міжкультурної освіти.
22. Україна: потенціал ідентичності.
23. України і Росія : діалог культур.
24. Мораль і духовність в полікультурній педагогіці.
25. Основні принципи морального кодексу народів різних національностей.
26. Місце українського народу серед народів світу (компаративістичний аналіз).
27. Історичні відомості про полікультурну сім'ю.
28. Сімейна обрядовість, її основні види. Сімейні звичаї і обряди.
29. Народна характеристика дітей.
30. Родинні виховні традиції.

31. Полікультурна освіта батьків. Виховання дітей у полікультурній сім'ї.
32. Народний ідеал сім'ї.
33. Народне дитинознавство, його суть і основні компоненти
34. Етнічна специфіка і етапи формування полікультурних сімейних відносин. Сім'я та шлюбно-родинні стосунки в різних етнічних культурах.
35. Національна та світова культура про розвиток особистості.
36. Релігія як різновид культури. Релігійне наповнення змісту полікультурної педагогіки.
37. Поліконфесійність сучасного світу. Релігія як механізм захисту ідентичності.
38. Формування полікультурної картини світу в особистості.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Абдулатипов Р.Г. Этнополитология. / Р.Г. Абдулатипов. – СПб.: Питер, 2004. – 313 с.
2. Агадуллин Р.Р. Полікультурна освіта : методолого – теоретичний аспект / Р.Р. Агадуллин // Педагогіка і психологія . – 2004. – № 3. – С. 18-29.
3. Антипова Е. Полікультура і толерантність у системі освіти / Е.Антипова. // Психолог. – № 18-19. – С. 2-4.
4. Асмолов А.Г. Психология личности: Принципы общепсихологического анализа. М.: «Смысл», ИЦ «Академия», 2002.
5. Бондырева С.К. Толерантность (введение в проблему) / С.К.Бондырева, Д.В. Колесов. – 2-е изд., стер. – М. : МПСИ; Воронеж: МОДЭК, 2011. – 240 с. – (Серия «Библиотека психолога»).
6. Бочарова Ю.Ю. Проблема становления межкультурного образования в современной России // Международный научный педагогический Интернет-журнал «Образование: исследовано в мире». <http://www.oim.ru/reader.asp?whichpage=2&mytip=1&word=&pagesize=15&Number=220> [Электрон. ресурс]
7. Волик Л. Полікультурність особистості майбутнього вчителя. Монографія. / Л. Волик. – Київ-Полтава. – 2005. – 176 с.
8. Гончаренко Л.А. Розвиток полікультурної компетентності педагогів загальноосвітніх навчальних закладів: Навчальний посібник / Л.А.Гончаренко, А.М.Зубко, В.В. Кузьменко. За ред. В.В. Кузьменка. – Херсон: РПО, 2007. – 176 с.
9. Гончаренко Л.А. Підготовка вчителів до формування в учнів полікультурної картини світу: Навчальний посібник / Л.А.Гончаренко, А.М.Зубко, В.В. Кузьменко. За ред. В.В. Кузьменка. – Херсон: РПО, 2009. – 196 с.
10. Гончаренко Л.А. Формування міжкультурної комунікації як складової полікультурної підготовки вчителя / Л.А.Гончаренко. // Таврійський вісник освіти. – 2004. – № 4 – С. 88-92.
11. Дмитриев Г.Д. Многокультурное образование / Г.Д.Дмитриев. – М. : Наука, 1999. – 208 с.
12. Запесоцкий А.С. Образование: философия, культурология, политика. М.: Наука, 2002.
13. Этнотолерантность подростка: воспитание в семье и школе: Словарь / Под общ.ред. доктора педагогических наук, профессора А.Г. Козловой. – СПб.: Речь, 2007. – 331 с.
14. Євтух В. Б. Вступ до етнопедагогіки: Навчальний посібник / В.Б. Євтух, А.А.Марушкевич, Н.Д.Дем'яненко, В.В. Чепак – К.: Видавничий поліграфічний центр «Київський університет», 2004. – 88 с.
15. Концепция поликультурного образования в современной общеобразовательной школе России / В.В.Макаев, З.А.Малькова, Л.Л.Супрунова. Пятигорск: ПГЛУ, 1999.
16. Кузьмин М.Н. Национальная школа России в контексте государственной образовательной и национальной политики. М.: ИНПО, 1997.
17. Лебедева Н.М. Введение в этническую и кросс-культурную психологию: Учебное пособие. М.: «Ключ-С», 1999.

- 18.Налчаджян А.А. Етнопсихологія. / А.А. Налчаджян. – СПб. : Пітер, 2004. – 381 с.
19. Науковий інструментарій українознавця. Довідник / кер. авт. кол., наук. ред. Л.Токар. – К.: ННДІУВІ, 2012. – 376 с.
20. Новиков А.М. Российское образование в новой эпохе / Парадоксы наследия и векторы развития. М.: Эгвес, 2000.
- 21.Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. Курс, читаний в Українському народнім університеті / І.Огієнко. – К. : Вид-во Книгарні Є. Череповського, 1918. – 272 с.
- 22.Полонский В. М. Словарь по образованию и педагогике / В.М. Полонский. – М. : Высш. шк., 2004. - С. 64.(512 с.)
- 23.Соболева Е.А., Спирина В.И. Принцип регионализации как фактор развития образовательной системы// Развитие личности в образовательных системах Южно-российского региона: Тезисы докладов VII годичного собрания Южного отделения РАО и XIX психолого-педагогических чтений Юга России. Ростов-на-Дону: РГПУ, 2000.
- 24.Супрунова Л.Л. Основные направления в области сравнительной педагогики и поликультурного образования // Вестник Пятигорского государственного лингвистического университета, 2002. №1.
- 25.СухаревВ.О. Психологія народів і націй./ В.О.Сухарев, М.В.Сухарев. –Д.: Сталкер,1997. – 400 с.
26. Тишков В.А. Этнология и политика. Научная публицистика. М.: Наука, 2001.
- 27.Шаповалов В.К. Этнокультурная направленность российского образования. М., 1997.
- Додаткова:**
- 28.Андрущенко В. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз / Андрущенко В., Губерський А., Михальченко М. – К.: Знання України, 2002 – 580 с.
- 29.Біблер В.С. От наукоизучения – к логике культур. / В.С. Біблер. – М.,1991 –С. 392–393
- 30.Вишневський О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів./ О.І.Вишневський. – Дрогобич: Коло, 2003. –528 с.
- 31.Вишневський О.І. Український виховний ідеал і національний характер (витоки, деформації і сучасні виклики). Посібник для студентів вищих навчальних закладів./ О.І.Вишневський. – Дрогобич: Видавець Святослав Сурма , 2010. –160 с.
32. Глобалізація : Навч. посіб. / Пер. з англ.. В.Алексашина. – К.: Амадей, 2007. – 480 с.
- 33.Життя етносу: соціокультурні нариси : навч. посіб. / [Б. Попов (кер. авт. кол.), В. Ігнатов, М. Степико та ін.]. – К. : Либідь, 1997. – 240 с.
- 34.Іващенко В. Українці! Прокидайтеся! (Поетична публіцистика) / В. Іващенко. – К.: ТОВ «Видавнича компанія «КИТ», 2012. – 56 с.
- 35.Левандовська І. Історична і регіональна свідомість ліцеїстів / І. Левандовська // Історична освіта і сучасність. Як викладати історію школярам і студентам. – К., 2007.

36.Савицька О.В. Етнопсихологія : Навч. посібн./ О.В.Савицька, Л.М. Співак – К.: Каравела, 2011. – 264 с.

37.Струманський В.П. Виховна робота в національній школі. Навчальний посібник. – К., 1997.

Робоча програма навчального курсу
«ПОЛІКУЛЬТУРНА ПЕДАГОГІКА»

Укладач: Паламарчук Лариса Борисівна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка

Полікультурна педагогіка. Програма навчальної дисципліни / Укладач Л.Б.Паламарчук – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – 32 с.